

14 Stan wypadkowości w PSP i OSP

14 Accidents in State Fire Service

W stosunku do roku 2007 nastąpiło zwiększenie ilości prowadzonych akcji ratowniczych o 4,7% przy jednoczesnym wzroście liczby ratowników PSP i OSP uczestniczących w działaniach ratowniczych o 6,3%.

Tabela 55. **Akcje ratownicze i wypadki podczas tych akcji w latach 2006–2008**

Rok	Akcje ratownicze		Ratownicy PSP i OSP uczestniczący w akcjach ratowniczych		Wypadki w PSP i OSP		Poszkodowani w wypadkach	
	liczba	% przyrostu w stosunku do roku poprzedniego	liczba	% przyrostu w stosunku do roku poprzedniego	liczba	% przyrostu w stosunku do roku poprzedniego	liczba	% przyrostu w stosunku do roku poprzedniego
2006	442 046	15,5	2 481 556	4,2	504	–	514	–
2007	436 286	–1,3	2 452 515	–1,2	506	0,4	510	–0,8
2008	457 217*	4,7	2 607 036*	6,3	505	–0,2	511	0,2

* – dane wstępne

Pomimo wzrostu w 2008 r. ilości prowadzonych działań ratowniczych w stosunku do lat poprzednich, ilość wypadków oraz osób w nich poszkodowanych pozostała na tym samym poziomie. Fakt ten świadczy o podniesieniu warunków i wymogów bezpieczeństwa w trakcie prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych przez Państwową i Ochotniczą Straż Pożarną.

Tabela 56. **Liczba wypadków indywidualnych i zbiorowych podczas służby i pracy w PSP i OSP w latach 2004–2008**

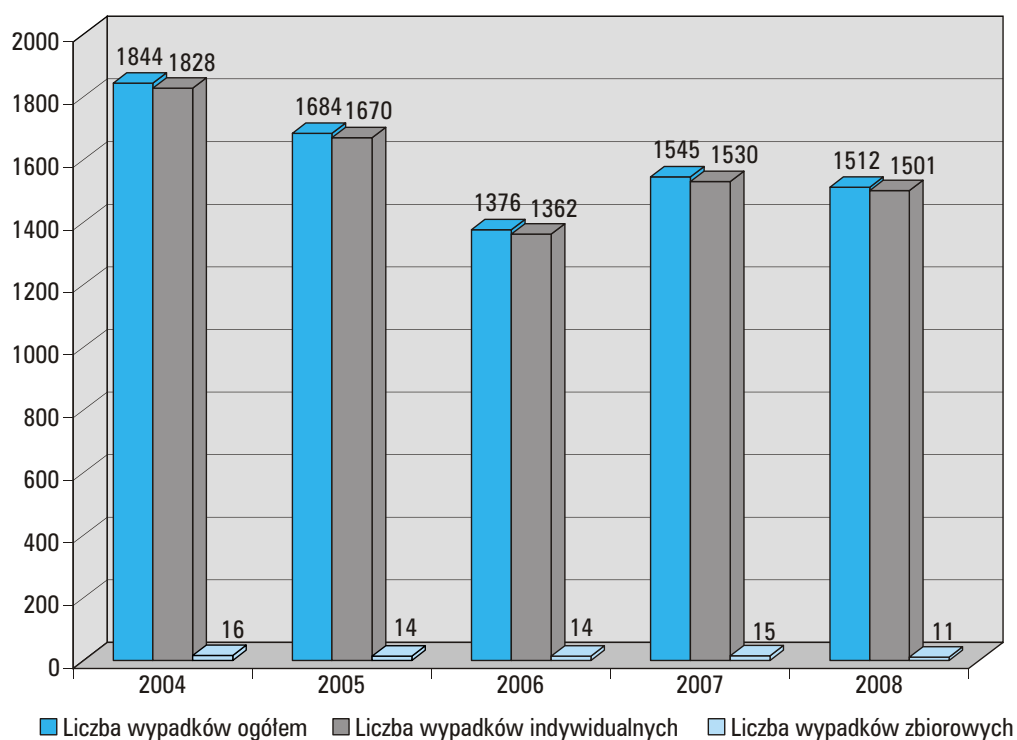
Wypadki	Liczba wypadków w latach				
	2004	2005	2006	2007	2008
Ogółem	1844	1684	1376	1545	1512
Indywidualnych	1828	1670	1362	1530	1501
Zbiorowych	16	14	14	15	11

W 2008 r. nastąpił spadek ilości zdarzeń wypadkowych o 33 w porównaniu do analogicznego okresu w roku 2007. Ilość wypadków zbiorowych również uległa zmniejszeniu o 4.

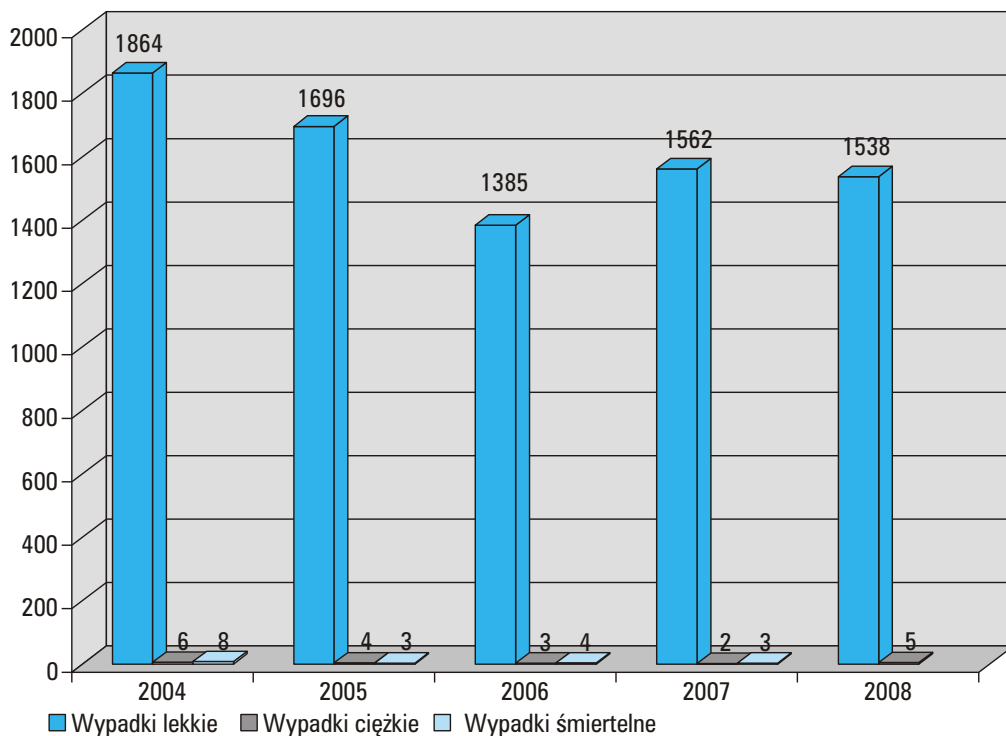
Tabela 57. **Liczba osób poszkodowanych podczas służby lub pracy w wypadkach lekkich, ciężkich i śmiertelnych**

Wypadki	Liczba poszkodowanych w latach				
	2004	2005	2006	2007	2008
Ogółem	1878	1703	1392	1568	1538
Lekkich	1864	1969	1385	1563	1533
Ciężkich	6	4	3	2	5
Śmiertelnych	8	3	4	3	0

Analiza powyższych danych pozwala stwierdzić, że na przestrzeni ostatnich lat systematycznie zmniejsza się liczba osób poszkodowanych w wypadkach, poza rokiem 2006, który był wyjątkowo bezpiecznym. W 2008 r. obrażeniom uległo 1538 osób, tj. o 30 mniej niż w roku 2007. Wzrosła o 3 liczba poszkodowanych w wypadkach ciężkich, natomiast nie miał miejsca żaden wypadek śmiertelny. Fakt ten jest tym bardziej godny podkreślenia, gdyż od momentu powstania PSP, w każdym roku mieliśmy do czynienia z wypadkami śmiertelnymi, które najczęściej miały miejsce podczas prowadzonych działań ratowniczych.

Rys. 46. Liczba wypadków w latach 2004–2008

Rys 47. Liczba osób poszkodowanych w wypadkach

Liczba osób poszkodowanych w wypadkach w Państwowej Straży Pożarnej w 2008 r.

Na ogólną liczbę 1349 wypadków, do jakich doszło w 2008 r. podczas służby i pracy w Państwowej Straży Pożarnej składają się:

- 1308 wypadków funkcjonariuszy PSP (97% ogólnej liczby wypadków),
- 22 wypadki pracowników cywilnych (1,6% ogólnej liczby wypadków),
- 19 wypadków osób odbywających służbę zastępczą (1,4% ogólnej liczby wypadków).

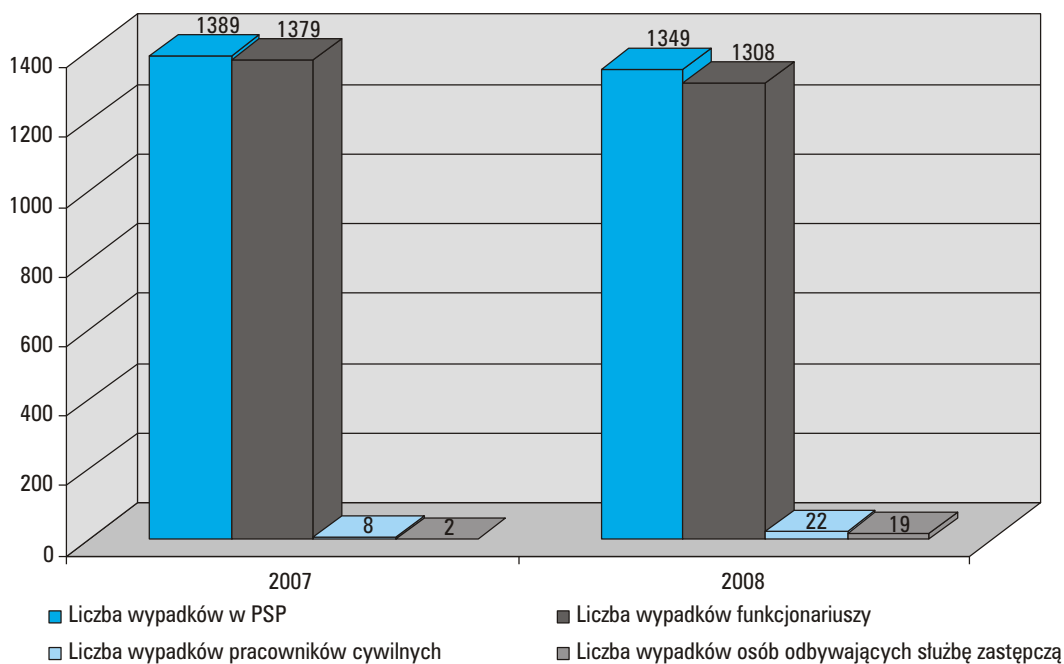
Tabela 58. Wypadki w Państwowej Straży Pożarnej

Wypadki	Liczba wypadków w PSP		Liczba wypadków funkcjonariuszy PSP		Liczba wypadków pracowników cywilnych		Liczba wypadków osób odbywających służbę zastępczą	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Ogółem	1389	1349	1379	1308	8	22	2	19
Indywidualnych	1377	1342	1367	1302	8	21	2	19
Zbiorowych	12	7	12	6	–	–	–	–

Z analizy powyższej tabeli wynika, że w stosunku do roku poprzedniego ilość wypadków powstałych wśród funkcjonariuszy i pracowników PSP kształtuje się następująco:

- funkcjonariuszy – 1308 zdarzeń, spadek o 71 wypadków w porównaniu do 2007 r.,
- pracowników cywilnych – 22 zdarzenia, wzrost o 14 wypadków,
- osób odbywających służbę zastępczą – 19 wypadków, wzrost o 17 zdarzeń.

Najwięcej wypadków wydarzyło się w dużych województwach, co związane jest z ilością prowadzonych interwencji oraz ilością osób zatrudnionych w znajdujących się tam jednostkach organizacyjnych.

Rys. 48. Wypadki w Państwowej Straży Pożarnej

Stan wypadkowości w poszczególnych województwach przedstawia się następująco:

- mazowieckie – 133 wypadki,
- małopolskie – 116 wypadków,
- śląskie – 111 wypadków,
- pomorskie – 105 wypadków,
- dolnośląskie – 95 wypadków,
- łódzkie – 95 wypadków,
- podkarpackie – 90 wypadków,
- kujawsko-pomorskie – 89 wypadków,
- wielkopolskie – 88 wypadków,
- warmińsko-mazurskie – 66 wypadków,
- zachodniopomorskie – 63 wypadki,
- lubelskie – 59 wypadków,
- świętokrzyskie – 56 wypadków,
- lubuskie – 43 wypadki,
- podlaskie – 38 wypadków,
- opolskie – 34 wypadki.

Jednostką organizacyjną PSP, w której nie odnotowano wypadków jest Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpowodzi w Józefowie.

W 2008 r. w 1349 wypadkach w Państwowej Straży Pożarnej poszkodowanych zostało:

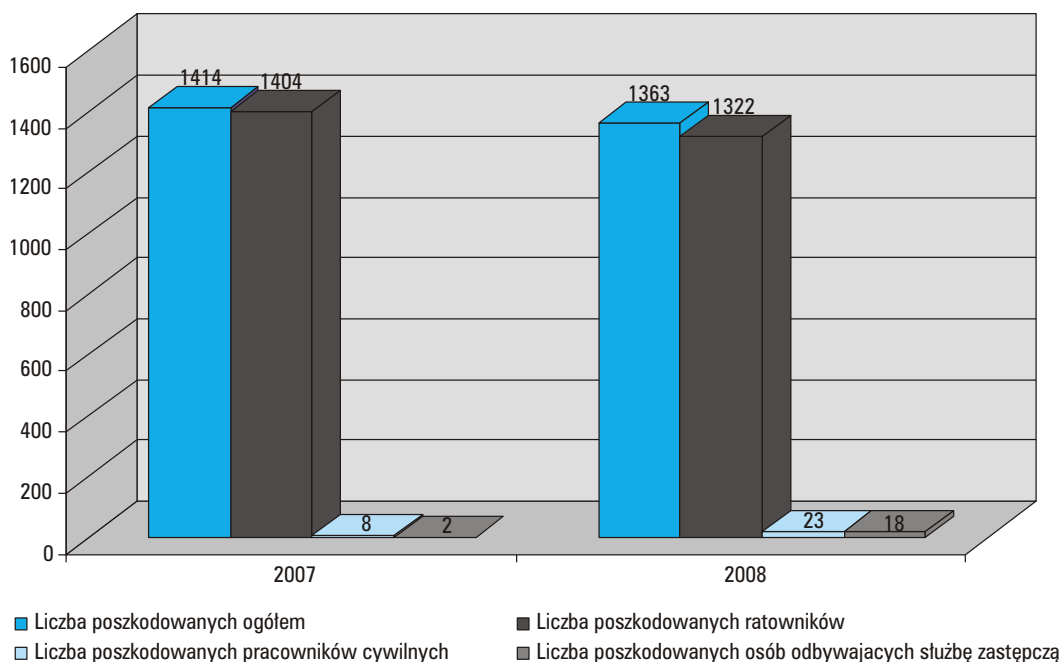
- 1322 funkcjonariuszy PSP,
- 23 pracowników cywilnych,
- 19 osób odbywających służbę zastępczą.

Tabela 59. **Poszkodowani w poszczególnych grupach zawodowych**

Poszkodowani w wypadkach w PSP	Liczba poszkodowanych w PSP		Liczba poszkodowanych funkcjonariuszy PSP		Liczba poszkodowanych pracowników cywilnych		Liczba poszkodowanych osób odbywających służbę zastępczą	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Ogółem	1414	1364	1404	1322	8	23	2	19
Lekkich	1412	1360	1402	1318	8	23	2	19
Ciężkich	2	4	2	4	–	–	–	–
Śmiertelnych	–	–	–	–	–	–	–	–

Z analizy powyższej tabeli wynika, że wśród poszkodowanych:

- funkcjonariuszy – 1318 doznało lekkich obrażeń ciała (97% ogólnej liczby poszkodowanych – spadek w stosunku do roku 2007 o 84 funkcjonariuszy), czterech funkcjonariuszy uległo wypadkom ciężkim,
- pracowników cywilnych – 23, wszystkie odnotowane wypadki były lekkie,
- osób w służbie zastępczej – 19 zdarzeń, wszystkie wypadki zakwalifikowano jako lekkie.

Rys. 49. Poszkodowani w poszczególnych grupach zawodowych

Tabela 60. Okoliczności wypadków w latach 2004–2008

Rok	Wypadki zaistniałe podczas:									
	alarmu	akcji ratowniczej	jazdy do i od akcji, manewrów, zawodów, ćwiczeń	szkoleń i ćwiczeń	konserwacji, napraw sprzętu i urządzeń	zajęć sportowych	innej służby		drogi na służbę i ze służby	podróży służbowej
							w strażnicy	poza strażnicą		
2004	44	407	43	743	98	–	276	52	93	14
2005	42	375	36	681	75	–	234	77	68	8
2006	25	300	21	133	74	374	181	32	51	5
2007	33	315	17	156	70	520	184	45	42	7
2008	29	313	28	118	49	527	161	59	44	21

W roku 2006 w celu otrzymywania bardziej wiarygodnych danych oddzielono okoliczności związane z powstawaniem wypadków podczas „szkoleń i ćwiczeń” od „zajęć sportowych”. Pozwoliło to na ustalenie, jak duża ilość wypadków powstaje podczas prowadzonych w czasie służby gier zespołowych. Nie zmieniło to jednak znacząco statystyki, bo podobnie jak w latach poprzednich, najczęściej wypadków, tj. 527 (39% wszystkich wypadków) związane jest właśnie z tymi zajęciami.

- 313 wypadków powstało podczas „akcji ratowniczej” (23,1% ogólnej liczby wszystkich wypadków). Nastąpił nieznaczny spadek ilości wypadków w stosunku do roku 2007 o 2 zdarzenia,
- 161 wypadków zdarzyło się podczas „innej służby w strażnicy”, stanowi to 11,9% ogółu wypadków.

Z analizy tabeli wynika, że najmniej wypadków powstaje „podczas podróży służbowej” – 21, „jazdy do i od akcji, manewrów, zawodów, ćwiczeń” – 28 oraz „ogłoszenia alarmu” – 29.

Tabela 61. Przyczyny wypadków w latach 2004–2008

Rok	Wady konstrukcyjne materiałowe, niewłaściwe wykonanie lub lokalizacja czynnika materialnego	Utrata wytrzymałości, awaria, naruszenie konstrukcji lub czynnika materialnego	Niewłaściwa eksploatacja czynnika materialnego	Trudne, nierówne, śliskie przejście, przestrzenie, podłoże	Brak, nieużycie, niewłaściwy dobór lub niesprawność środków ochronnych	Niewłaściwa organizacja pracy	Nieprzestrzeganie przepisów i zasad bhp, niewłaściwe wykonywanie pracy	Niewłaściwy stan psychofizyczny	Nieprawidłowe zachowanie się, nieostrożność	Brak lub niewłaściwe przeszkolenie w zakresie bhp albo niedostateczne przygotowanie zawodowe	Nagłe przypadki medyczne i inne przyczyny
2004	20	65	34	325	39	5	36	6	1029	5	206
2005	19	61	23	276	25	9	24	38	933	5	187
2006	13	44	7	247	10	6	22	11	637	3	191
2007	5	44	11	258	24	4	12	8	842	1	180
2008	7	54	5	313	16	7	8	9	720	28	182

Z analizy tabeli wynika, że najczęstsze przyczyny wypadków to:

- „nieprawidłowe zachowanie się, nieostrożność” – w dalszym ciągu jest to najczęstsza przyczyna wypadków w PSP – 53,3% wszystkich zdarzeń,
- „trudne, nierówne, śliskie przejście, podłoże” – 23,2% wszystkich zdarzeń,
- „nagłe przypadki medyczne i inne przyczyny” – 13,5% wszystkich zdarzeń.

Tabela 62. Wydarzenia bezpośrednio powodujące wypadki w latach 2004–2008

Rok	Uderzenie, przygnięcie przez spadający, wysypujący, wylewający się czynnik materialny	Zetknięcie się lub uderzenie o nieruchome czynniki materialne	Zetknięcie się, uderzenie, pochwycenie, przygnięcie przez czynniki materialne będące w ruchu	Potknięcie się, poślizgnięcie, utrata równowagi, upadek, w tym z wysokości do zagłębień i otworów	Wypadek komunikacyjny	Skrajne temperatury, uciążliwe warunki atmosferyczne	Porażenie prądem elektrycznym	Wybuch	Zetknięcie się z substancjami chemicznymi, zakaźnymi, promieniotwórczymi i innymi czynnikami niebezpiecznymi i szkodliwymi	Fizyczne obciążenie dynamiczne	Inne wydarzenia (kontakt ze zwierzętami, zadziałanie sił przyrody, inne)
2004	93	222	169	853	43	19	2	2	36	190	135
2005	62	202	195	742	33	20	1	7	24	192	114
2006	50	139	129	544	24	16	1	6	17	183	105
2007	37	137	167	643	28	16	4	5	11	219	122
2008	35	139	130	639	23	17	2	2	20	202	140

Z analizy tabeli wynika, że najczęstsze wydarzenia powodujące wypadki to:

- „potknięcie się, poślizgnięcie, utrata równowagi” – od wielu lat to najczęstsza przyczyna – 47,3% wszystkich zdarzeń – spadek w stosunku do roku 2007 o 4 zdarzenia,
- „fizyczne obciążenie dynamiczne” – 14,9% wszystkich zdarzeń – spadek w stosunku do roku 2007 o 17 wydarzeń,
- „zetrknięcie się lub uderzenie o nieruchome czynniki materialne” – 10,3% wszystkich zdarzeń – wzrost w stosunku do roku 2007 o 2 wydarzenia,
- „zetrknięcie się, uderzenie, pochwycenie, przygniecenie przez czynniki materialne będące w ruchu” – 9,7% wszystkich zdarzeń – spadek w stosunku do roku 2007 o 37 wydarzeń.

Analogicznie jak w latach poprzednich najmniej bezpośrednich wydarzeń powodujących wypadek było spowodowanych porażeniem prądem elektrycznym i wybuchem.

Tabela 63. **Okoliczności wystąpienia zagrożeń w latach 2004–2008**

Rok	Zagrożenie wystąpiło podczas													
	rodzaju działań lub ratownictwa						szkolenia i ćwiczeń	zajęć sportowych	konserwacji i napraw sprzętu	służby i pracy w jednostce, w odniesieniu do:				innych zagrożeń
	technicznego	działań gaśniczych	wysokościowego	chemiczno-ekologicznego	wodnego	innego				konstrukcji lub budowy budynku albo jego elementów	maszyn, instalacji, narzędzi i innych urządzeń technicznych w obiekcie	pomieszczeń i stanowisk pracy	sprzętu pożarniczego i ochronnego jednostki	
2004	73	341	7	11	9	–	753	–	105	107	68	170	166	–
2005	68	271	10	14	8	–	692	–	93	116	87	299	121	–
2006	76	205	7	10	6	28	150	373	89	100	101	221	52	148
2007	79	194	5	14	16	36	164	538	77	94	100	240	51	210
2008	63	300	1	11	2	36	129	462	50	67	62	179	33	165

Służba w PSP powoduje bezpośredni kontakt z różnego rodzaju zagrożeniami występującymi w środowisku pracy i służby, skutkiem tych zdarzeń nie zawsze musi być wypadek. Niejednokrotnie wcześnie zauważenie i określenie skali występującego zagrożenia pozwala uniknąć zdarzeń wypadkowych oraz ograniczyć lub całkiem zlikwidować występujące niebezpieczeństwo.

Największa liczba zagrożeń wypadkowych wystąpiła podczas:

- „zajęć sportowych” – 462 przypadki oraz 129 przypadków podczas „szkoleń i ćwiczeń” – w sumie stanowią one najczęstszą przyczynę występowania zagrożeń dla zdrowia i życia ratownika,
- „służby i pracy w jednostce w odniesieniu do pomieszczeń i stanowisk pracy” – 179 przypadków,
- „prowadzenia działań gaśniczych” – 300 przypadków,

Podobnie jak w latach poprzednich, stosunkowo najmniej zagrożeń wystąpiło podczas ratownictwa wysokościowego (1), wodnego (2) oraz chemiczno-ekologicznego (11). Co najmniej zastanawia fakt, że zagrożenia występujące podczas prowadzonych działań ratowniczych (413 zagrożeń) są rzadsze niż te, z którymi ratownik ma do czynienia podczas szkolenia, ćwiczeń i uprawiania różnych dyscyplin sportowych (591 zagrożeń).

Tabela 64. **Następstwa wypadków w latach 2004–2008**

Rok	Utrata kończyn lub ich części	Złamania, pęknięcia kości, zwichnięcia	Stłuczenia	Rany	Oparzenia	Odmrożenia	Obrażenia wewnętrzne	Zatrucia	Uszkodzenie wzroku	Porażenie prądem elektrycznym	Niedowłady, udary, zawały serca	Inne następstwa
2004	0	1010	271	171	38		28	16	21	0	7	213
2005	2	896	273	151	44	–	33	11	20	1	7	177
2006	1	689	180	139	21	3	22	4	10	1	4	158
2007	1	799	235	142	24	2	33	6	9	2	1	187
2008	1	762	204	133	21	2	33	5	21	2	2	177

Z analizy powyższej tabeli wynika, że najczęściej doznawanymi obrażeniami są:

- „złamania, pęknięcia kości i zwichnięcia” – 762 przypadki – podobnie jak w latach poprzednich jest to najczęściej doznawany uraz – 56,4% wszystkich obrażeń,
- „stłuczenia” – 204 przypadki – 15,1% wszystkich obrażeń,
- „rany” – 133 przypadki – 9,8% wszystkich obrażeń,
- „inne następstwa” – 177 przypadków – 13,1% wszystkich obrażeń.

Istnieją pewne, stale stosowane wskaźniki charakteryzujące ryzyko zawodowe w danej branży. Z pewnym przybliżeniem można stwierdzić, że podejmując służbę w Straży Pożarnej decydujemy się na dziesięciokrotnie większe ryzyko utraty zdrowia lub życia, niż w innych dziedzinach zawodowych. Najczęściej używane wskaźniki to:

Wskaźnik ciężkości wypadków – jest to liczba dni niezdolności do służby lub pracy w związku z nabytym urazem powypadkowym w stosunku do liczby poszkodowanych w danym zakładzie pracy.

2007	2008
32,0	34,4

Wskaźnik częstotliwości wypadków – jest to liczba osób poszkodowanych x 1000 w stosunku do liczby strażaków biorących udział w akcjach ratowniczych. W 2007 r. wskaźnik ten wyniósł 0,75 i był niższy o 21,3%, niż w roku 2008, w którym wyniósł 0,91.

2007	2008
0,75	0,91

Wypadki członków Ochotniczej Straży Pożarnej

Tabela 65. Wypadki członków Ochotniczej Straży Pożarnej

Wypadki	Liczba wypadków członków OSP	
	2007	2008
Ogółem	156	163
Indywidualnych	154	159
Zbiorowych	2	4

Tabela 66. Liczba poszkodowanych członków Ochotniczej Straży Pożarnej

Wypadki	Liczba poszkodowanych członków OSP	
	2007	2008
Ogółem	159	169
Lekkich	155	168
Ciężkich	1	1
Śmiertelnych	3	–

Analiza powyższych tabel wskazuje niewielki wzrost ilości wypadków wśród członków Ochotniczych Straży Pożarnych o 7 zdarzeń (w stosunku do roku ubiegłego wypadkowość zwiększyła się o 4,5%), nastąpił również wzrost ilości członków OSP poszkodowanych w trakcie prowadzonych działań ratowniczych – o 10 osób.

Większość zdarzeń wypadkowych (99,4%) zakwalifikowana została do wypadków lekkich, niestety w 2008 r. miał miejsce 1 wypadek ciężki, podobnie jak w roku poprzednim.

Poszkodowani członkowie OSP ulegli wypadkom podczas prowadzenia działań ratowniczych, w trakcie szkolenia lub ćwiczeń oraz podczas udziału w zawodach pożarniczych.

SUMMARY

Despite the higher number of rescue operations carried out in 2008 compared with the previous years, the numbers of accidents and persons injured in the course of them remained at the same level. This indicated the improvement of the safety conditions and requirements in the course of the firefighting and rescue operations carried out by the State and Voluntary Fire Service units. In the course of the operations of this type, 505 accidents occurred, with 511 rescuers from the State or Voluntary Fire Service injured.

Taking into account the accidents which took place only in the State Fire Service in the course of duty or work, it can be seen that their number fell by about 3% compared with the previous year. There was a large increase in the number of injured persons among civilians and employees doing substitute service. This was directly related to the change in the employment structure.

Despite the research carried out for many years to reduce the accident rate in the course of sports classes, it continued to represent the largest number of accidents – in 2008, in these circumstances about 39% accidents occurred.

Last year there was no case of fatality among rescuers of the SFS or the members of Voluntary Fire Service units. It is all the more important to emphasise this fact as since the foundation of SFS each year there were fatal accidents – most often in the course of direct rescue operations.